

U S T A W A

z dnia 2026 r.

o ustanowieniu Dnia Działacza Opozycji Antykomunistycznej i Osoby Represjonowanej z Powodów Politycznych

W uznaniu zasług i poświęcenia osób, które w latach 1956-1989 z narażeniem własnego życia, wolności, majątku lub praw pracowniczych angażowały się w działalność antykomunistyczną zmierzającą do odzyskania suwerenności i niepodległości przez Polskę lub były z tych powodów represjonowane, uchwała się, co następuje:

Art. 1. Ustanawia się dzień 28 czerwca Dniem Działacza Opozycji Antykomunistycznej i Osoby Represjonowanej z Powodów Politycznych.

Art. 2. Dzień Działacza Opozycji Antykomunistycznej i Osoby Represjonowanej z Powodów Politycznych jest świętem państwowym.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Celem projektu jest ustanowienie dnia 28 czerwca świętem państwowym – Dniem Działacza Opozycji Antykomunistycznej i Osoby Represjonowanej z Powodów Politycznych.

Działacze Opozycji Antykomunistycznej i Osoby Represjonowane z Powodów Politycznych to grupa społeczna szczególnie ważna dla Narodu i Państwa Polskiego. Do tej pory nie zostali uhonorowani świętem o statusie państwowym. Proponuje się, aby takim dniem był 28 czerwca dla upamiętnienia 70 rocznicy protestów robotniczych, znanych jako Poznański Czerwiec (28-29 czerwca 1956 r.), oraz 50 rocznicy protestów robotniczych, znanych jako Radomski Czerwiec (25 czerwca 1976 r.). Jest to także realizacja postulatu, zgłaszanego przez środowiska zrzeszające działaczy opozycji antykomunistycznej oraz bezpośrednio przez członków Rady do Spraw Kombatantów, Osób Represjonowanych i Działaczy Opozycji Antykomunistycznej przy Prezydencie RP.

Odniesienie do Czerwca 1956 r. ma swoje uzasadnienie historyczne i symboliczne. Przyjmuje się bowiem, że walka zbrojna Polaków o odzyskanie niepodległości kończyła się właśnie w 1956 r., choć oczywiście pojedyncze przypadki walki z bronią w rękę trwały aż po październik 1963 r. Od wystąpień robotniczych w Poznaniu w 1956 r. można datować początek nowej formy walki – już bezorężnej – o wolność, godność i niepodległość i można tym samym przyjąć wydarzenia poznańskie za początek opozycji antykomunistycznej i punkt odniesienia dla kolejnych zrywów wolnościowych w marcu 1968 r., w grudniu 1970 r., w czerwcu 1976 r. i wreszcie w sierpniu 1980 r.

Potrzeba ustanowienia dnia 28 czerwca świętem państwowym wynika z konieczności godnego upamiętnienia osób, które w latach 1956–1989, z narażeniem życia, wolności i mienia, podejmowały walkę o suwerenność i niepodległość Ojczyzny. Choć obowiązujące przepisy zapewniają tej grupie opiekę państwa i pomoc materialną, brakuje w kalendarzu państwowym wyraźnego akcentu celebrującego ich heroiczną postawę.

Obecnie status działacza opozycji lub osoby represjonowanej posiada ponad 15 tysięcy żyjących osób. Ludzie ci – Bohaterowie naszej wolności – byli przez dekady PRL-u poddawani inwigilacji, zamykani w więzieniach i ośrodkach odosobnienia, poddawani różnym innym formom dotkliwych represji. Pamięć o nich niesie od wielu lat Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Są także honorowani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej odznaczeniami państwowymi, wśród których szczególną

rolę wypełnia dedykowany wyłącznie im Krzyż Wolności i Solidarności. Od czasu przyjętej w marcu 2015 r., a potem wielokrotnie nowelizowanej *ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych z powodów politycznych*, Państwo Polskie na szczeblu centralnym – poprzez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych i lokalnym – poprzez działania samorządów, przyznaje im świadczenia pieniężne, ulgi w komunikacji, czy pomoc zdrowotną. Brakuje jednak formalnego, ogólnokrajowego dnia obchodów, który integrowałby te środowiska i upowszechniał wiedzę o ich dokonaniach szczególnie wśród młodego pokolenia.

Ustanowienie dnia 28 czerwca – Dniem Działacza Opozycji Antykomunistycznej i Osoby Represjonowanej z Powodów Politycznych pozwoli na wzmocnienie tożsamości narodowej, poprzez utrwalenie pamięci o pokojowym demontażu systemu totalitarnego i budowanie postaw odwagi cywilnej i szacunku dla demokratycznych wartości wywalczonych przez opozycję. Pozwoli także na zadośćuczynienie moralne poprzez publiczne uznanie zasług osób, które przez lata była spychane na margines życia społecznego w PRL.

Ustanowienie 28 czerwca – Dniem Działacza Opozycji Antykomunistycznej i Osoby Represjonowanej z Powodów Politycznych pozwoli szerzej propagować ich zasługi, a także potrzeby, jakie Państwo Polskie powinno zaspokajać obywatelom, którzy poświęcili swoje zdrowie dla Polski.

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie przewiduje wydania aktów wykonawczych.